

Asia

EU; Komission tiedonannot Talven covid-19-vastatoimet ja Yhtenä rintamana covid-19-virusta vastaan

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi tiedonannon Talven covid-19-vastatoimet 2.12.2020 ja tiedonannon Yhtenä rintamana covid-19-virusta vastaan 19.1.2021.

Suomen kanta

Komission ehdottamat toimet ovat linjassa Suomen toteuttamien toimien kanssa. Suomessa on käytössä suurin osa tiedonannoissa jäsenvaltioille suositelluista toimista.

Yhteisen ja tehokkaan EU-strategian edistämistä tarvitaan viruksen voittamiseksi. Epidemiatilanteen heikentymiseen on reagoitava nopeasti ja ennakoivasti. Suomi kannattaa EU:n yhteisiä vahvoja toimia, joilla estetään koronaepidemian kasvun kiihtyminen uudelleen ja erityisesti herkemmin tarttuvan virusmuunnoksen leviäminen. Suomi pitää tehokasta testausta ja tartunnanjäljitystä, genomisen sekvensoinnin lisäämistä sekä tartuntojen leviämisen estämiseen kohdennettuja paikallisia ja alueellisia torjuntatoimia keskeisinä keinoina tässä työssä.

Suomi kannattaa tietojenvaihdon, poikkihallinnollisen yhteistyön ja koordinaation edistämistä ja tehostamista nykyisten rakenteiden puitteissa. Suomi pitää tärkeänä terveys-suositusten selkeää ja tehokasta viestimistä kansalaisille ja pandemian vaikutusten huomioimista erityisen tuen tarpeessa oleville.

Virusmuunnoksen sekvensointi

Suomi on toteuttanut komission jäsenmaille ehdottamia toimia virusmuunnosten hallinnan lisäämiseksi. Suomessa nopeutettiin sekvensointia jo tammikuussa yli ECDC:n antaman tavoitemäärän (5% positiivisista kannoista). Määrä on tällä hetkellä noin 20% :n tasolla. Muuntovirusten tunnistamiseksi Suomen tavoite on lisätä määrä 1000 näytteeseen viikossa, joka vastaisi 40% positiivisista testituloksista.

Pika-antigeenitestit ja kontaktien jäljittäminen

Suomi tukee pika-antigeenitesteistä annetun neuvoston suosituksen toimeenpanoa. Suomi myös kannattaa tiedon ja kokemusten vaihtoa nopeiden antigeenitestien käytöstä. Suomi pitää testien vastavuoroista tunnustamista tärkeänä. Tämä edellyttää käytetyn testin pätevyyden ja todistuksen luotettavuuden osoittamista. Viime kädessä kukin jäsenmaa päättää itse, minkälaisen diagnostisen

metodiikan valitsee. Suomi suhtautuu myönteisesti EU-yhteistyöhön koskien rajat ylittävien kontaktien jäljityssovellusten käyttöä. Suomen Koronavilkku on liitetty eurooppalaiseen COVID-19 - mobiilisovellusten tiedonvaihtoon, minkä EU:n ns. yhdyskäytäväpalvelu (EFGS) mahdollistaa.

EU:n rokotestrategia

Suomen covid-19-rokotteiden hankintaväylä on EU:n rokotehankintayhteistyö.

Suomi pitää yhteistä EU-hankintamenettelyä hyväksi osoittautuneena ja välttämättömänä toimintatapana, jolla on saatu varmistettua sopimukset useiden rokotetoimittajien kanssa hyvin ehdoin äärimmäisen vaikeilla markkinoilla. Rokotteiden toimitusaikatauluihin liittyy kuitenkin edelleen epävarmuustekijöitä muun muassa uusien rokotteiden myyntilupien osalta ja valmistajien riittämättömän tuotantokapasiteetin johdosta. Suomi pitää hyvänä, että myyntilupaprosessia on nopeutettu ja joustavoitettu rokotteiden aikaisen saatavuuden edistämiseksi tinkimättä rokotteiden turvallisuuteen ja tehokkuuteen liittyviä vaatimuksista.

Suomi pitää tärkeänä, että rokotteita toimitetaan jäsenmaille samaa tahtia väestömäärään perustuvan allokation pohjalta. Rokottaminen etenee kansallisten rokotusohjelmien pohjalta eri nopeudella. Tiedonannossa esitettyjen määrällisten tavoitteiden saavuttaminen riippuu rokotteiden tuotantoaikatauluista ja riittävästä toimituseristä.

Suomi katsoo, että toimitusaikatauluja tulisi pyrkiä kaikin tavoin vauhdittamaan. Komission tulisi käyttää vaikutusvaltaansa sen varmistamiseksi, että rokotevalmistajat tekevät kaikkensa toimitusten nopeuttamiseksi ja että käynnissä olevat lupaprosessit lisätuotannon osalta etenevät mahdollisimman nopeasti turvallisuudesta tinkimättä.

Selkeä, yhteinen viestintä EU:n rokotestrategiasta ja jäsenvaltioiden toteuttamista toimista on ratkaisevan tärkeää. Suomi pitää tärkeänä, että ECDC:n tuella luotiin yhteinen raportointijärjestelmä rokotusten edistymisestä kaikissa jäsenvaltioissa. Luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa tarvitaan.

Suomi voi tukea myös EU:n yhteisen rokotustodistuksen edistämistä. On kuitenkin tärkeää saada lisää tutkimustuloksia rokotusten aikaansaamasta immuniteetista, jotta voidaan arvioida rokotustodistusten käytettävyyttä myös matkustamisen helpottamiseksi. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että järjestelyt kunnioittavat perusoikeuksia ja ovat yhteensopivia EU:n tietosuojasääntelyn kanssa. Lisäkeskusteluja tarvitaan vielä asiantuntijatasolla jäsenmaiden kesken sekä poliittisella että teknisellä tasolla jäljellä olevien kysymysten ratkaisemiseksi.

EU:n rokoteapumekanismi ja kansainvälinen solidaarisuus

Suomi pitää tärkeänä, että EU antaa selkeän ja vahvan poliittisen viestin sitoumuksestaan globaaliin solidaarisuuteen. Suomi tukee EU:n yhteistä rokoteapumekanismia ja Team Europe-lähestymistapaa. Kolmansien maiden tukeminen rokotteiden saatavuudessa on välttämätöntä globaalin solidaarisuuden sekä humanitaaristen syiden takia. On myös EU:n oman terveysturvallisuuden ja talouden elpymisen kannalta aivan olennaista, että pandemia voitetaan muuallakin kuin EU:ssa. Suomi kannattaa ensisijaisesti COVAX-mekanismiin hyödyntämistä rokotteiden lahjoittamiseksi, erityisesti humanitäärisiin tarkoituksiin. Yhteinen EU-tason mekanismi lahjoituksiin ja edelleen myyntiin on välttämätön, jotta voidaan ratkaista monimutkaiset juridiset ja käytännön kysymykset, jotka liittyvät esimerkiksi vastuisiin ja logistiikkaan.

Virusmuunnosten vaikutukset matkustukseen

Uudet virusmuunnokset edellyttävät myös rajatoimien tiukentamista, jotta Suomen vakaa epidemiatilanne voidaan säilyttää. Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa pyritään koordinoimaan jäsenvaltioiden toimia, joilla rajoitetaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta ja toimista tiedotetaan selkeästi EU:n tasolla.

Suomelle on tärkeää, ettei unionin toimilla rajoiteta jäsenvaltion mahdollisuutta asettaa tarvittaessa muita jäsenvaltioita tiukempia rajoituksia, mikäli se on välttämätöntä kansanterveyden ja yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi.

Kaikkea ei-tarpeellista matkustusta tulee välttää, kunnes epidemiologinen tilanne kohentuu. Välttämättömän matkustuksen osalta Suomi kannattaa tehostettua testausta ja karanteeniin ohjausta rajoilla sekä ennakkotestejä. Jäsenmaalle tulee jäädä riittävä toimintavapaus, kun se päättää omista rajoitus-, testaus- ja karanteenikäytännöistään, mutta samalla pitäisi pyrkiä vahvempaan yhteiseen koordinaatioon ja yhdenmukaisempiin käytäntöihin erityisesti matkustamisen osalta.

Pääasiallinen sisältö

Komission tiedonannon **Talven covid-19–vastatoimet** tavoitteena on hallita pandemiaa kestävällä tavalla talvikuukausina, jolloin viruksen leviäminen voi lisääntyä erityisten olosuhteiden, kuten sisätiloissa tapahtuvien kokoontumisten vuoksi. Tiedonannossa suositellaan valppauden ja varovaisuuden noudattamista koko talvikauden ajan, kunnes turvalliset ja tehokkaat rokotteet saadaan käyttöön. Sen jälkeen komissio antaa lisäohjeita rajoittamistoimenpiteiden asteittaisesta ja koordinoituna purkamisesta.

Komission mukaan EU tarvitsee koordinoitua lähestymistavan, jotta ihmisille syntyy selkeämpi kuva tilanteesta ja jotta estetään se, että lomakausi johtaa viruksen uuteen leviämiseen. Harkittaessa toimenpiteiden lieventämistä olisi otettava huomioon epidemiologisen tilanteen kehitys sekä se, onko testaukseen, kontaktien jäljittämiseen ja potilaiden hoitoon riittävästi kapasiteettia.

Komission tiedonannossa suositellaan toimenpiteitä, joilla pandemiaa voidaan hallita siihen saakka, kunnes rokotteet saadaan yleiseen käyttöön:

- **Fyysinen etäisyys ja sosiaalisen kanssakäymisen vähentäminen** ovat keskeisiä toimenpiteitä talvikuukausien aikana. Toimenpiteiden olisi oltava kohdennettuja ja perustuttava paikalliseen epidemiologiseen tilanteeseen, jotta niillä olisi vähemmän sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia ja ihmiset hyväksyisivät ne helpommin.
- **Testaus ja kontaktien jäljittäminen** ovat olennaisia keinoja havaita tartuntaryppäät ja katkaista tartuntaketjut. Useimmat jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön kansallisia kontaktien jäljityssovelluksia. Kontaktien jäljittäminen rajojen yli on mahdollista eurooppalaisen yhtenäisen yhdyskäytäväpalvelimen (European Federated Gateway Server, EFGS) avulla.
- **Turvallisessa matkustamisessa** on tärkeää noudattaa koordinoitua lähestymistapaa. Liikenneinfrastruktuuri on valmistettava lomaliikenteeseen, ja on tiedotettava selkeästi karanteenivaatimuksista, joita voidaan asettaa, kun lähtöpaikan epidemiologinen tilanne on huonompi kuin määränpään.
- **Terveydenhuoltokapasiteetti ja -henkilöstö:** Terveydenhuollossa olisi otettava käyttöön toiminnan jatkuvuus suunnitelmat sen varmistamiseksi, että Covid-19-potilaat voidaan hoitaa eikä muista hoitotoimenpiteistä jouduta tinkimään. Jos terveydenhuollon laitteista on pulaa, niitä voidaan hankkia EU:n yhteishankinnoilla.
- **Pandemiaväsytys ja mielenterveysongelmat** ovat luonnollisia reaktioita vallitsevaan tilanteeseen. WHO/Euroopan aluetoimisto on antanut ohjeita maiden tueksi niiden laatiessa omia toimintasuunnitelmia siitä, miten ihmiset saadaan jälleen tukemaan varotoimia ja miten pandemiaväsytys voidaan torjua. Myös psykososiaalista tukea olisi lisättävä jäsenmaissa.
- **Kansalliset rokotusstrategiat.** Komissio on tarvittaessa valmis tukemaan jäsenvaltioita, kun ne ottavat rokotteita käyttöön rokotteiden käyttöönotto- ja rokotussuunnitelmiansa mukaisesti. EU:n yhteinen lähestymistapa rokotustodistuksiin todennäköisesti vahvistaa jäsenvaltioiden toteuttamia kansanterveystoimia ja lujittaa ihmisten luottamusta rokotustoimiin.

Komission tiedonanto **Yhtenä rintamana covid-19-virusta vastaan** perustuu aiempiin suosituksiin, kuten huhtikuussa hyväksytyyn eurooppalaiseen etenemissuunnitelmaan, joka koskee rajoittamistoimenpiteiden varovaista lopettamista asteittain, sekä heinäkuussa annettuun

tiedonantoon lyhyen aikavälin varotoimista ja lokakuussa annettuun tiedonantoon uusista COVID19-vastatoimista.

Komissio katsoo, että niin kauan kuin turvallista ja tehokasta rokotetta ei ole saatavilla ja suurta osaa väestöstä ei ole rokotettu, EU:n jäsenvaltioiden on Eurooppa-neuvoston kehotuksen mukaisesti jatkettava pandemian lieventämiseen tähtääviä toimiaan noudattamalla koordinoitua lähestymistapaa.

Komission tiedonannossa esitetään jäsenvaltioille, komissiolle, ECDC:lle ja EMA:lle suunnattuja keskeisiä toimia, joilla autetaan vähentämään riskejä ja pitämään virus hallinnassa:

Rokottamisen vauhdittaminen kaikkialla EU:ssa

- Komissio suosittaa, että **maaliskuuhun 2021 mennessä vähintään 80 % yli 80-vuotiaista ja 80 % terveydenhuollon ja sosiaalialan työntekijöistä** pitäisi olla **rokotettuina** kaikissa jäsenvaltioissa.
- **Kesään 2021 mennessä** jäsenvaltioissa pitäisi olla **rokotettuina 70 % koko aikuisväestöstä**.
- Komissio, jäsenvaltiot ja Euroopan lääkevirasto työskentelevät yhdessä yritysten kanssa hyödyntääkseen EU:n potentiaalia, jotta **päästäisiin rokotteiden täyteen valmistuskapasiteettiin**.
- Komissio tekee jäsenvaltioiden kanssa **rokotustodistuksiin** liittyvää yhteistyötä, jotta voidaan tukea hoidon jatkuvuutta. Tässä **noudatetaan EU:n tietosuojalainsäädäntöä**. Yhteisestä lähestymistavasta on tarkoitus sopia **tammikuun 2021 loppuun mennessä**, jotta jäsenvaltioiden **todistuksia** voitaisiin käyttää nopeasti terveydenhuoltojärjestelmissä EU:ssa ja muualla.

Testaus ja genomin sekvensointi

- Komission suosittaa, että jäsenvaltioiden olisi **päivitettävä testausstrategioitaan uusien varianttien huomioon ottamiseksi** ja laajennettava **pika-antigeenitestien** käyttöä.
- Jäsenvaltioiden olisi **lisättävä kiireesti genomin sekvensointia vähintään 5 %: iin ja mieluiten 10 %: iin positiivisista testituloksista**. Tällä hetkellä monissa jäsenvaltioissa sekvensoidaan alle 1 % näytteistä, mikä ei ole riittävä määrä, jotta voitaisiin tunnistaa varianttien eteneminen tai havaita uusia.

Sisämarkkinoiden ja vapaan liikkuvuuden suojaaminen ja hillintätoimien tehostaminen

- Komission suosittaa, että matkustamiseen liittyvien **tartuntariskien vähentämiseksi** olisi sovellettava **hygieniaan ja lähikontaktien välttämiseen liittyviä toimenpiteitä** kulkuneuvoissa ja terminaaleissa.
- Kaikkea **muuta kuin välttämätöntä matkustamista olisi rajoitettava voimakkaasti**, kunnes epidemiologinen tilanne on kohentunut merkittävästi.
- **Oikeasuhteiset matkustusrajoitukset, muun muassa matkustajien testaus, olisi pidettävä voimassa**, kun matkustajat tulevat alueilta, joilla esiintyy enemmän huolta aiheuttavia variantteja.

Eurooppalaisen johtajuuden ja kansainvälisen solidaarisuuden varmistaminen

- Rokotteiden varhaisen saatavuuden varmistamiseksi komissio perustaa **Team Europe -mekanismiin, jolla tarjotaan rakenne rokotteen tarjontaan** jäsenvaltioiden ja kumppanimaiden välillä. Näin voitaisiin jakaa kumppanimaiden kanssa osa EU:n rokotestrategian avulla turvatuista 2,3 miljardista rokoteannoksesta kiinnittäen erityistä huomiota Länsi-Balkanin maihin, itäisiin ja eteläisiin naapurimaihin ja Afrikan maihin.

- Euroopan komission ja jäsenvaltioiden olisi tuettava edelleen **COVAX**-mekanismia, myös rokotteiden varhaisen saatavuuden kautta. Team Europe on jo ottanut käyttöön 853 miljoonaa euroa **COVAX-mekanismin tueksi**, mikä tekee EU:sta yhden sen suurimmista tukijoista.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

EU-terveysjaoston kirjallinen menettely 1.-2.2.
EU-oikeus ja sisäasiat –jaoston kirjallinen menettely 1.-2.2.
EU-ministerivaliokunta 12.2.

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

Komission tiedonannot COM(2020) 786 final ja COM(2021) 35 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Merja Mustonen, STM, puh. +358 50 364 7816
Erityisasiantuntija Sari Vuorinen, STM, puh. +358 50 472 7086
EU-erityisasiantuntija Ville Korhonen, VNK, puh. +358 50 336 8017
Erityisasiantuntija Riikka Rytönen, SM, puh. + 358 50 456 0864
Erityisasiantuntija Pasi Mustonen, EUE, puh. +32 470 201 256

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

Asiasanat	kansainvälinen liikenne, koronavirukset, kriisinhallinta, kriisivalmius, terveyspolitiikka, pandemiat
Hoitaa	LVM, PLM, SM, STM, UM, VNK
Tiedoksi	EUE, LIIVI, MMM, OKM, OM, PE, TEM, VM, VTV, YM
